

УДК [81:37] : 130.123.4-049.5 (73)

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-95-2-82-94>

МОВНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ДУХОВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЄДНОСТІ ГУМАНІТАРНОГО ПРОСТОРУ США

О. Є. Креск

ORCID 0000-0003-2218-9548

У статті розглядається мовна освіта як чинник духовної безпеки та єдності гуманітарного простору США. Проаналізовано проблеми забезпечення національної безпеки в контексті пріоритету духовних цінностей освіти, зроблено аналіз організації мовної освіти національних меншин в системі мовної політики в США на початку XXI століття.

Використано стратегічні положення концепції академіка Г. Шевченко щодо важливості освіти і виховання, які мають виконати найважливішу місію нинішньої цивілізації – сформувати у підростаючих поколінь «Одухотворений образ Людини Культури XXI століття». Обґрунтовано, що «фундаментом духовної безпеки є духовна культура і духовні цінності, які створюють архітектуру духовності особистості». Охарактеризовано найважливіші функції мовної освіти у збереженні культурної спадкоємності і духовного розвитку особи. Обґрунтовано причини, за якими сьогодні без людини, її духовного здоров'я, інтелектуального розвитку поняття безпеки втрачає будь-який сенс. Доведено, що мовна освіта, як складова духовного життя суспільства, є одним із важливіших чинників духовної безпеки суспільства. У двадцять першому столітті з усією очевидністю та глобальністю постає одна з найхарактерніших прикмет нового часу – зростання комунікативно-діяльнісних потреб членів соціуму, проблема «людина, мова, суспільство» набуває нових аспектів, нюансів та дослідницьких завдань.

Ключові слова: мовна освіта, духовна безпека, мовно-етнічна ідентичність, мовна політика, єдність гуманітарного простору, мовна ідеологія, гуманітарне виховання, духовно-культурне виховання.

... духовна безпека кожної особистості і в цілому суспільства залежить від рівня стану розвитку в державі культури, науки, освіти і виховання, які забезпечують арсенал життєвозначущих цінностей, які сприяють формуванню у підростаючого покоління і широких верств населення цілісної свідомості, морально-естетичних ідеалів, багатства внутрішнього світу людини, діянь на благо людства.

Галина Шевченко

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У своєму розвитку Сполучені Штати Америки пройшли низку форм об'єднання в етнічні спільноти: плем'я, етнічна група, народність, нація, єдина спільність – американський народ. На кожному з цих етапів англійська мова забезпечувала цілісність американської спільноти, була засобом передавання набутого досвіду в пізнанні світу, ставала одним із основних об'єднувальних чинників при творенні держави – Сполучені Штати Америки.

Особливий інтерес становить вивчення американського досвіду організації мовної освіти як чинника формування національної ідентичності та духовної безпеки, як інструмент системної інтеграції національних меншин та мігрантів у єдиний гуманітарний простір. Узагальнення позитивного досвіду організації мовної освіти національних меншин може бути корисним для нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Аналізуючи ступінь наукового розроблення проблеми, відзначимо різноманітність праць, які висвітлюють досвід політики мовної освіти США. Поняття «мовна політика» конкретизували та науково обґрунтували Б. Вайнштен, Л. Вонг-Філлмор, Х. Клосс, Н. Лабрі, Дж. Рубін, Т. Скутнабб-Кангас, Р. Филипсон, Дж. Фишман, Ю. Хабермас, С. Хантингтон, Н. Хомський, Т. Дж. Уайли; поняття «мовне планування» розглядали в своїх працях вчені Р. Балдауф, Б. Барнаби, Д. Бломмаерт, Б. Вайнштейн, Р. Каплан, Х. Кобаррубиас, Р. Купер, М. Нахір, Д. Робинсон, Б. Спольський, Р. Фейзольд, Дж. А. Фішман, Е. Хауген, М. Херриман; основним напрямом мовної політики в системі освіти США свої дослідження присвятили М. Вайнберг, Дж. Кроуфорд, В. Стюарт, Т. Дж. Уайли; ідеологію мовної політики в системі освіти США проаналізували А. Блекледж, Б. Вейсс, Р. Водак, Р. Липпи-Грін, Т. Маккарти; роботи науковців, які останнім часом здійснюють науковий пошук у контексті вивчення сучасних світових тенденцій розвитку та планування мовної політики (В. Брицин,

М. Кочерган, Б. Б. Миколаїв, Н. Павлова, І. Попеску, І. Скачкова, О. Трибушний, В. Чапленко).

Організація мовної освіти як чинника формування національної ідентичності та духовної безпеки США є підпорядкованою низці державних законів, постанов і програм уряду з проблем мовної освіти, серед яких важливо зазначити «Закон про захист національної освіти» (National Defense Education Act), «Нація в небезпеці» (Nation at Risk), «Америка – 2000: освітня стратегія» (America – 2000: an education strategy), «Національні цілі в освіті» (National education goals panel, national educational goals report: building a nation learner), «Цілі 2000» (Goals 2000), «Час для реформ» (A Blueprint for reform, 2010), Закон «Кожен студент досягає успіху» (Every Student Succeeds Act (ESSA, 2015).

У сучасній вітчизняній педагогіці важливий внесок у дослідження проблем забезпечення національної безпеки в контексті пріоритету духовних цінностей зробили В. Абрамов, В. Баранівський, В. Казначєєв, М. Михальченко, Н. Скотна, Г. Шевченко та ін.

Духовно-культурна складова освіти, засади виховання духовно-культурних цінностей представлені дослідженнями В. Алфімова, Т. Антоненко, І. Бєха, К. Гавриловець, Є. Зелєнова, С. Кримського, Н. Миропольської, Б. Нікандрова, А. Пашук, І. Підласого, М. Роганової, І. Степаненка, В. Федотова, В. Філатова, Г. Філіпчука, Г. Шевченко, Ж. Юзвак.

Питанням духовного розвитку суспільства на різних історичних етапах присвячені роботи європейських та американських дослідників, таких, як З. Бжезинський, М. Вебер, Т. Гоббс, Ю. Дюркгейм, К. Зонтштаймер, Р. Інглхарт, П. Сорокін, А. Тойнбі, Ю. Хабермас, Г. Хофстеде, Ш. Шварц та ін.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питання духовної безпеки в сучасному світі є актуальними та першочерговими в житті особистості, суспільства, держави, людства та світу в цілому. Традиційно найважливішими складовими безпеки були військовий, техногенний, екологічний і економічний розвиток. Останніми роками характер загроз безпеці людини суттєво змінився. Так, у документах ЮНЕСКО акцентується увага на доцільності впровадження нової соціологічної концепції безпеки, яка враховувала б культурні й соціальні аспекти (Пріоритети сфери програми ЮНЕСКО в галузі прав людини). В третьому тисячолітті загострилися інші аспекти безпеки життєдіяльності людини і суспільства: інформаційний, духовний, культурний, мовний, соціальний тощо. Слід зазначити, що починаючи з 60-х років минулого століття

політика гуманітарної освіти США не допускає військових дій у вирішенні питань, що стосуються проблем мовної освіти в умовах етномовного розмаїття країни. Мовна освіта розглядається як чинник духовної безпеки США і охороняється основним законом – Конституцією США.

Мета дослідження – показати роль мовної освіти в забезпеченні духовної безпеки та єдності гуманітарного простору США на початок XXI століття.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У планетарному масштабі актуальним є твердження академіка Г. Шевченко (2015) щодо важливості виховання: «Освіта і виховання є показником рівня розвитку держави, її соціально-політичного устрою, наявності у її громадян інтелектуального потенціалу, системи духовно-моральних і естетичних цінностей, ціннісного світогляду, ціннісної свідомості, дієвого патріотизму, високої культури, високих наукових досягнень, всього того, що забезпечує виживання і збереження людства. Освіта і виховання несуть в собі могутній потенціал духовності, культури, екзистенційних цінностей. Саме освіта і виховання мають виконати найважливішу місію нинішньої цивілізації – сформувати у підростаючих поколінь *Одухотворений образ Людини Культури XXI століття*, здатної зберегти громадську мораль, природні багатства, національно-культурну ідентичність та загальнолюдські цінності» (с. 213).

Теоретичною основою дослідження є наукові праці в галузі організації мовної освіти національних меншин в умовах полікультурності американського суспільства (Л. Бак, Г. Бейкер, Д. Бенкс, К. Беннет, Д. Ваврус, Р. Ворншоуп, А. Віллеґас, Ю. Гарсія, Ж. Гей, Ч. Глен, Д. Голлнік, П. Горскі, К. Грант, Ж. Ірвін, К. Кларк, Дж. Кроуфорд, С. Ньюто, Г. Сервантес); історичного розвитку двомовної освіти в американській педагогіці (Е. Гарсія, Д. Енрайт, О. Карлос, Маджид Н. Аль-Амри, М. МакКлоскі, Дж. Мора, Дж. Камінґс, А. Стоув).

Мовна політика в системі освіти національних меншин США відображає реальний стан справ в американському суспільстві. Адже з мови розпочинається взаєморозуміння між людьми, яке переростає на рівень спілкування держави зі своїми громадянами. У США немає офіційної державної мови. Але англійській мові в США належить головна об'єднувача роль у процесах виникнення американської нації, держави.

Англійська мова стала символом американської єдності. Для США характерно, з одного боку, зміцнення ролі англійської мови як державної – основного засобу спілкування в різних типах дискурсу і різних комунікативних ситуаціях, а з іншого – толерантне ставлення до мов національних меншин. Вільне користування меншинами рідними мовами є

ознакою цивілізованості, демократичного устрою та дотримання прав і свобод людини та громадянина. Державна мова – це гарантія національної безпеки, територіальної цілісності, національної свідомості та історичної пам'яті. Громадяни, нелояльні до державної мови, ніколи не будуть лояльними до самої країни. Адже мова – це її суть.

Головною концептуальною ідеєю дослідження є положення про те, що мовна освіта в цілому і навчання іноземної мови зокрема, становить визначний чинник формування особистості, котрий виконує комунікативно-навчальну, освітню, виховну та розвиваючу функції; положення про те, що з моменту створення Сполучених Штатів, головна ідея полягала в тому, щоб об'єднати, а не розділяти. Девіз «Єдність у різноманітті» (*E pluribus unum*) відображає формулу консолідації американської нації в її мовнокультурному розмаїтті. Єдність, як політична спільність, консолідованої американської нації на основі соградянства. Мовне різноманіття, як принцип збереження етнічного, етнокультурного різноманіття населення США. Концепція дослідження обґрунтовується на історичному, методологічному, теоретичному та практичному рівнях:

1) історичний – у межах якого мовна освіта США розглядається як історико-культурний феномен у становленні США – країни етнокультурної різноманітності і мовного плюралізму;

2) методологічний – визначає положення про єдність мови і мислення, про мову як засіб спілкування, пізнання й відображення дійсності в людській свідомості.;

3) теоретичний – дозволяє визначити тенденції розвитку мовної політики в системі освіти США на початок XXI століття; визначити мовну освіту особистості у вимірах духовно-культурних цінностей виховання;

4) практичний – окреслює практичні шляхи організації мовної освіти національних меншин в США; роль мовної освіти в забезпеченні духовної безпеки та єдності гуманітарного простору США на початок XXI століття.

Г. Шевченко (2017), автор фундаментальних праць, присвячених духовному вихованню молоді, звертає увагу на те, що «серед загроз духовної безпеки є конфліктність та інтелектуалізація суспільства, яка не співпадає з моральним удосконаленням особистості, руйнація національної культури, національної науки, освіти і виховання. Слід наголосити на тому, що зберегти духовну безпеку суспільства і кожної людини можна завдяки слідуванню національно-культурним традиціям, примножуючи їх Духом відповідальності, віри в справедливість, Людської гідності і чесності, високої моральності і краси. Фундаментом духовної безпеки може бути духовна культура і духовні цінності, які створюють архітектуру духовності особистості. Можна з впевненістю сказати, що найважливішими

духовними цінностями суспільства є культура, наука, освіта та виховання, які підносять людину на вищий щабель її життєдіяльності, сприяють формуванню ціннісного світогляду, духовного світу, системи духовно-моральних ідеалів, які дозволяють особистості в будь-яких життєвих ситуаціях залишатися людиною духовною і впевнено тримати духовний стрижень» (с. 367-368).

В. Баранівський (2017) вважає: «Розуміння освіти як чинника духовної безпеки нації обумовлено її найважливішими функціями в збереженні культурної спадкоємності і духовного розвитку особи. Освіта забезпечує цілісне відтворення людини – відповідно до її ідеалів, сформованих в надрах культури, і перш за все в релігійно-філософських, етичних і педагогічних системах і концепціях. Якщо навчання транлює і відтворює лише приватний, конкретний фрагмент культурної діяльності в її нормативному аспекті (тобто знання про неї і алгоритм її відтворення, який освоюється за допомогою спеціальних вправ, що формують навички автоматизованих дій), то освіту проводить і відтворює цілісний суб'єкт культури і діяльності – людина в її екзистенціальній і онтологічній повноті. На відміну від інструментально орієнтованого навчання освіта створює цілісний «образ» людини (с. 49).

В. Крогюк і С. Малярчук (2012), пояснюють причини, за якими сьогодні без людини, її духовного здоров'я, інтелектуального розвитку поняття безпеки втрачає будь-який сенс (с. 58). Це обумовлено обставинами як внутрішнього, так і глобального, загальносвітового характеру:

1. Останніми роками суттєво деформувалася система духовного самовідтворення суспільства, перш за все через кризу інститутів соціалізації та культурної спадковості, найважливішим з яких є інститут освіти.

2. В умовах глобалізації сучасної цивілізації і розвитку електронних технологій найважливішим чинником світового впливу стає культура, котру держави розглядають як механізм залучення тих або інших регіонів до сфери свого впливу.

3. Міжнародне співтовариство починає усвідомлювати імперативну необхідність спільних дій щодо вироблення загальної міжнародної політики, покликаної забезпечити життєздатність сучасної цивілізації. Змінюється геополітична парадигма: модифікуються уявлення про сутність і засоби геополітики, переглядаються її фундаментальні принципи і параметри. Якщо раніше геополітика передбачала військовий чи політичний контроль над територіями, а захоплення земель і розширення життєвого простору вважалися найважливішою умовою

самовідтворювання цивілізації, чинником національної безпеки, то сьогодні можливості впливу різко розширилися за рахунок економічних та ідеологічних механізмів експансії. У зв'язку з цим посилюється боротьба за духовний вплив, сфери цього впливу.

Сто років тому Теодор Рузвельт з приводу стану освіти в США передбачав: «Виховати людину інтелектуально, але не виховавши її духовно, означає виростити загрозу для суспільства».

Освіта, як складова духовного життя суспільства, є одним із важливіших чинників духовної безпеки суспільства. Освіта має унікальні можливості у формуванні духовно цілісної особистості, у відтворенні та формуванні культури народу (через людину, її систему цінностей і життєвих сенсів), що робить її об'єктом пильної уваги суспільства, управлінців та науковців (Баранівський, 2017, с. 1).

Як кодекс світової освіти ХХІ століття звучать слова академіка Г. Шевченко (2017): «Головна мета освіти полягає у формуванні високогуманних, висококультурних, високодуховних людей з високим рівнем ціннісної свідомості і різносторонніх знань, з вмінням глибоко розуміти і мислити, пізнавати самого себе з метою розвитку своєї неповторної індивідуальності, всіляко прагнути розвитку найвищих устремлень. Освіта – освічує думки, прагнення, почуття, душу особистості сьайвом всебічних осмислених знань, розумінням процесів вибору життєвого шляху, вибору системи цінностей та ідеалів. Освіченість передбачає наявність в особистості високого рівня духовності як «практики найвищих людських добродійностей», формування усвідомленості необхідності духовної самореалізації. Особливе місце у формуванні духовної безпеки особистості належить гуманітарній освіті. Саме гуманітарна освіта володіє значним потенціалом трансляції духовних цінностей, формування духовної культури і ціннісного відношення до духовної сфери особистості і суспільства (с. 370).

Освіта, перш за все гуманітарна, як складова духовного життя суспільства є не лише вирішальним чинником економічного процвітання, але і одним із важливіших чинників духовної безпеки як суспільства так і особи. Унікальні можливості освіти у формуванні духовно цілісної особи і відтворенні культури народу (через людину, її систему цінностей і життєвих сенсів) дозволяють розглядати гуманітарну освіту як найважливішу передумову духовної безпеки суспільства. (Панченко, 2011, с. 46). За визначенням американського історика Річарда Морріса (Richard B. Morris), сім основних «батьків-засновників»: Бенджамін Франклін, Джордж Вашингтон, Джон Адамс, Томас Джефферсон, Джон Джей, Джеймс Медісон та Александер Гамільтон (Morris, 1973, с. 55)

розуміли важливість мови для створення держави, оскільки мова є одним з найбільш важливих складових національної культури і, в цілому, єдина мова для нації – це є одним з головніших досягнень Сполучених Штатів тому, що, поважаючи індивідуальні свободи та враховуючи американський прагматизм, необхідно мати універсальний зв'язок, який охоплює всю націю. Саме таку роль у формуванні національного обличчя Сполучених Штатів відіграла (і відіграє) англійська мова.

Як зазначають М. Михальченко та Н. Скотна (2010), «освіта відіграє роль своєрідного буфера між особистістю і суспільством, формує особистість під «соціальне замовлення», тобто так, як необхідно для успішного функціонування в певному суспільстві. Системі соціальних ролей, норм, цінностей, переданій освітою, властиві ті особливості, що затребувані та вітаються в певному суспільстві сьогодні» (с. 267).

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ОСВІТИ

1. Освітні установи в США, за задумом їх творців, повинні відображати основні цінності та ідеали нації.

2. Основоположний принцип американської системи освіти полягає в тому, щоб виховувати людей таким чином, щоб кожен мав можливість розвинути свій найбільший потенціал. Американська система, як правило, фокусується на навчанні людей ладити в суспільстві.

3. Важлива мета освіти в Америці – закласти основу для досягнення успіху в житті.

4. Рівність можливостей – проголошений девіз життя в США.

Стратегічною метою сучасної мовної освіти США є формування національно свідомої, самодостатньої особистості з інноваційним типом мислення і діяльності, здатної гідно відповісти на виклики цивілізації. У всіх п'ятдесяти штатах Америки від Гавайських островів до Делавера і від Аляски до Луїзіани є свої власні закони, що регулюють освіту. Іноді ці закони однакові для різних штатів, іноді – ні. Але Концепції мовної освіти фокусуються на кількох загальних принципах: виховання людської гідності і високих моральних якостей; виховання для співіснування з соціальними групами різних рас, релігій, етносів та ін.; виховання готовності до взаємного співробітництва; визнання взаємної відповідальності за позитивний характер міжкультурного спілкування; використання навчальних програм, що дозволяють учням з різними можливостями і рівнем розвитку отримувати повноцінну освіту.

Концепція мовної освіти США орієнтована на вивчення й оволодіння поліетнічною культурою, що характеризується як сукупність матеріальних і духовних досягнень народів, об'єднаних традиціями спільного проживання, економічними зв'язками, єдиною державністю, загальним

внеском в науку, літературу і мистецтво, в той час як світова культура визначається як результат матеріальної, наукової та художньої творчості різних народів, об'єднаних планетарним простором.

Етнокультурологічна ідея Концепції мовної освіти США має багатоаспектний характер і передбачає розгляд мовної освіти як цінності, процесу, результату і системи. Мовна освіта як цінність виражається у ставленні до неї з боку держави, суспільства і особистості. Отже, про мовну освіту можна говорити як про державну, суспільну та особистісну цінність. Мовна освіта виступає в якості важливого інструменту успішної життєдіяльності людини в полікультурному і мультилінгвальному співтоваристві людей. Мовна освіта виступає також як значущий засіб, який формує свідомість особистості, її здатність бути соціально мобільною в суспільстві і вільно «входити» у відкритий інформаційний простір.

Мова є засобом ідентифікації мовців, вияву належності їх до одної спільноти, певного ототожнення. Ідентифікаційна (об'єднуюча) функція виявляється в часовому й у просторовому вимірах. Кожна людина має своєрідний індивідуальний мовний «портрет», мовний «паспорт», в якому відображено всі її національно-естетичні, соціальні, культурні, духовні, вікові та інші параметри.

Чим повнокровніше функціонує в суспільстві мова, тим надійніший зв'язок та багатша духовність наступних поколінь. Духотворча функція мови – передавання естафети духовних цінностей від покоління до покоління. На думку Г. Шевченко, духотворчість – це, перш за все, процес збагачення й будівництва духовного світу людини, насичення його цінностями освіти, культури, науки, гуманізму, високої моралі, морально-естетичної дії, зміцнення людського духу, виховання серця, що є готовим до добрих та світлих діл (Shevchenko, 2012).

В. фон Гумбольдт стверджував: «Мова народу – це його дух, і дух народу – це його мова». Мова є своєрідним культурним кодом, духом народу, найважливішим етнодиференціюючим й етноформуючим чинником.

Г. Шевченко (2015) вважає, що «у кожного народу існує специфічна, притаманна його етнічним особливостям система цінностей і в той же час, об'єднуючим початком людства є загальнолюдські цінності, до яких відносять життя, людину, сім'ю, дитину, здоров'я, знання, добро, красу, любов, мир, дружбу, допомогу, підтримку. На саме цих базових загальнолюдських цінностях та культурі тримається єдність людства, його цінножиттєві смисли (с. 215).

Таким чином, духовна безпека – це система умов, що дозволяє якомусь суспільному суб'єктові зберігати свої життєво важливі параметри

в межах норми, що історично склалася. Їх вихід за рамки норми під впливом різного роду чинників (перш за все культурного, ціннісно-нормативного характеру) веде до дезорганізації і кінець кінцем – до національної катастрофи, тобто до розпаду суспільства як цілісної системи у зв'язку з руйнуванням тих елементів, що структурують його духовні засади (Баранівський, 2017, с. 47). Духовна безпека кожної особистості і в цілому суспільства залежить від рівня стану розвитку в державі культури, науки, освіти і виховання, які забезпечують арсенал життєвозначущих цінностей, які сприяють формуванню у підростаючого покоління і широких верств населення цілісної свідомості, морально-естетичних ідеалів, багатства внутрішнього світу людини, діянь на благо людства. Домінуючими компонентами духовної безпеки є духовна культура і духовні цінності (Шевченко, 2017, с. 371). Саме в духовній сфері формуються ціннісні засади суспільства, створюються духовні блага і задовольняються духовні потреби людини, нації та людства.

Американська освіта завжди сприяла вдосконаленню окремої особистості та пристосуванню її до нових умов життя у полікультурному середовищі. Її сучасні тенденції, особливості та різноманітність на всіх рівнях пов'язані з американською культурою, вплив якої на освітній процес особливо значний, адже у США відсутня національна система освіти. Концепція американської школи – підготовка до «реального життя». Функції мовної освіти (людинотворча, духотворча, державотворча та ін.) реалізуються, коли мова є виявом саморозвитку держави, головним чинником, який консолідує суспільство в націю. Цю функцію англійська мова виконує, забезпечуючи формування національно-свідомої еліти, культурного, інформаційного, засадничо-ідеологічного суверенітету США. Тобто американський народ будує свій, відмінний від інших, образ світу, притаманний саме цій спільності.

Знаменитий девіз американців Proud to be American (Пишаюся, що я американець) підтверджує той факт, що в США етнічні групи можуть зберігати власні мови, діалекти, окремі традиції та навіть релігійні особливості, однак ментально вони стають частиною американської культури та, що не менш важливо, успішно інтегруються до американського англомовного середовища. В цьому і полягає цінність мовної освіти і виховання в американському суспільстві, а мовна освіта виступає як чинник духовної безпеки та єдності гуманітарного простору США.

Література

1. Баранівський В. Ф. Освіта і культура як чинники духовної безпеки українського суспільства. *Глобалізований світ: випробування людського буття*: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції. Житомир, 2017. С. 1.
2. Баранівський В. Ф. Проблеми духовної безпеки українського суспільства. Київ : Вид-во ШП Улянич В. І., 2009. 160 с.
3. Кротюк В. А., Мальярчук С. Г. Духовна безпека суспільства та освіта. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2012. № 4 (14). С. 58.
4. Михальченко М. І., Скотна Н. В. Роль освіти в цивілізаційному вихованні молоді. *Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді*: монографія / М. Михальченко та ін. Київ : Педагогічна думка, 2010. С. 252-277.
5. Панченко Л. М. Гуманітарна освіта як основа духовної безпеки. *Гілея*: наук. вісн. Київ, 2011. № 45 (3). С. 46.
6. Пріоритети сфери програми ЮНЕСКО в галузі прав людини. URL: <http://www.unesco.ru/rus/pages/bythemes/serhio%23032005175949.php> (дата звернення: 20.04.2020).
7. Шевченко Г. П. Одухотворений образ Людини Культури ХХІ століття: процес його виховання у вищій школі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: збірник наукових праць. 2015. Вип. 5 (68). С. 213-215.
8. Шевченко Г. П. Духовна безпека: духовна культура і духовні цінності сучасної людини. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: збірник наукових праць. 2017. Вип. 3 (78). С. 361-371.
9. Shevchenko G. P. Spiritual Development of a Personality as a Process of Spirit Creation. In Martin C. Fowler, Michael Weiss and John L. Hochheimer *Spirituality: New Reflections: Materials of the 2nd Global Conference "Spirituality in the 21st Century: At the Interface of Theory, Praxis and Pedagogy"*, March 21st–24th, Prague 2012. URL: <https://www.interdisciplinarypress.net/online-store/ebooks/diversity-and-recognition/spirituality> (дата звернення: 15.04.2020).
10. Richard B. Morris *Seven Who Shaped Our Destiny: The Founding Fathers as Revolutionaries*. New York: Harper & Row, 1973. P. 55.

References

1. Baranivsky, V. F. (2017). Osvita i kultura yak chynnyky dukhovnoi bezpeky ukrainskoho suspilstva [Education and culture as factors of spiritual security of Ukrainian society]. *Hlobalizovanyi svit: vyprobuvannia liudskoho buttia*: materialy Mizhnarodnoi naukovo-teoretychnoi konferentsii, 1. Zhytomyr (ukr).
2. Baranivsky, V. F. (2009). *Problemy dukhovnoi bezpeky ukrainskoho suspilstva* [Problems of spiritual security of Ukrainian society], 160. Kyiv: Publishing House PP Ulyanych V. I. (ukr).
3. Krotiyuk, V. A., & Malyarchuk S. G. (2012). Dukhovna bezpeka suspilstva ta osvita [Spiritual security of society and education]. *Visnyk Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho*, 4 (14), 58 (ukr).

4. Mikhalchenko, M. I., & Skotna, N. V. (2010). Rol osvity v tsyvilizatsiinomu vykhovanni molodi [Role of education in civilizational education of the youth]. In M. I. Mikhalchenko et al. *Vyshcha osvita Ukrainy yak faktor tsyvilizatsiinoho vyznachennia molodi: monohrafiia*, 252-277. Kyiv: Pedagogical thought (ukr).
5. Panchenko, L. M. (2011). Humanitarna osvita yak osnova dukhovnoi bezpeky [Humanitarian education as the basis of spiritual security]. *Hileia: nauk. visn.*, 45 (3), 57. Kyiv (ukr).
6. Priorytety sfery prohramy YuNESKO v haluzi prav liudyny [Priorities of the sphere of the UNESCO program in the field of human rights]. Retrieved from <http://www.unesco.ru/rus/pages/bythemes/serhio%23032005175949.php> (date of appeal: 20.04.2020) (ukr).
7. Shevchenko, G. P. (2015). Odukhotvorenyi obraz Liudyny Kultury XXI stolittia: protses yoho vykhovannia u vyshchii shkoli [The Spiritualized Image of Man of Culture of the 21st century: the process of education in Higher school]. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice: collection of scientific papers*, 5 (68), 213-215 (ukr).
8. Shevchenko, G. P. (2017). Dukhovna bezpeka: dukhovna kultura i dukhovni tsinnosti suchasnoi liudyny [Spiritual security: spiritual culture and spiritual values of modern man]. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice: collection of scientific papers*, 3(78), 361-371 (ukr).
9. Shevchenko, G. P. (2012). Spiritual Development of a Personality as a Process of Spirit Creation. In Martin C. Fowler, Michael Weiss and John L. Hochheimer (Eds.). *Spirituality: New Reflections: Materials of the 2nd Global Conference "Spirituality in the 21st Century: At the Interface of Theory, Praxis and Pedagogy"*, March 21st–24th, Prague 2012. Retrieved from <https://www.interdisciplinarypress.net/online-store/ebooks/diversity-and-recognition/spirituality> (date of appeal: 15.04.2020) (eng).
10. Morris, Richard B. (1973). *Seven Who Shaped Our Destiny: The Founding Fathers as Revolutionaries*, 55. New York: Harper & Row (eng).

ЯЗЫКОВОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ФАКТОР ДУХОВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ЕДИНСТВА ГУМАНИТАРНОГО ПРОСТРАНСТВА США

О. Е. Креск

В статье рассматривается языковое образование как фактор духовной безопасности и единства гуманитарного пространства США. Проанализированы проблемы обеспечения национальной безопасности в контексте приоритета духовных ценностей образования США в начале XXI века.

Использованы стратегические положения концепции академика Г. П. Шевченко о важности образования и воспитания, которые должны выполнить важнейшую миссию нынешней цивилизации – сформировать у подрастающих поколений «Одухотворенный образ Человека Культуры XXI века». Доказано, что в двадцать первом веке со всей очевидностью и глобальностью

встаёт одна из характерных примет нового времени – рост коммуникативно-деятельностных потребностей членов социума, а проблема «человек, язык, общество» приобретает ряд новых аспектов, нюансов и исследовательских задач.

Ключевые слова: *языковое образование, духовная безопасность, этнично-языковая идентичность, языковая политика, единство гуманитарного пространства, языковая идеология, гуманитарное воспитание, духовно-культурное воспитание.*

LANGUAGE EDUCATION AS A FACTOR OF SPIRITUAL SECURITY AND THE UNITY OF THE US HUMANITARIAN SPACE

O. Ye. Krsek

The article considers language education as a factor of spiritual security and unity of the US humanitarian space. The article analyzes the problems of ensuring national security in the context of the priority of spiritual values of education in the United States at the beginning of the 21st century.

The author uses the strategic provisions of the concept of academician G. Shevchenko on the importance of education and upbringing, which should fulfill the most important mission of the current civilization – to form the "Spiritualized Image of Man of Culture of the 21st century" in the younger generations. It has been proved that in the twenty-first century one of the characteristic features of the new time is the growth of communication and activity needs of society members; the problem "man, language, society" acquires a number of new aspects, nuances, and research tasks.

Key words: *Language education, spiritual security, linguistic and ethnic identity, language policy, unity of the humanitarian space, language ideology, humanitarian education, spiritual and cultural education.*

Крсек Ольга Євгенівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов та професійної комунікації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: krsek@i.ua

Крсек Ольга Евгеньевна – кандидат педагогических наук, доцент, заведующая кафедрой иностранных языков и профессиональной коммуникации Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля (г. Северодонецк, Украина). E-mail: krsek@i.ua

Krsek Olga Yevgenivna – Ph.D. in Pedagogy, Head of Foreign Languages and Professional Communication Department of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine) E-mail: krsek@i.ua